

עלון הדרכה להוראת פרשת השבוע
ע"פ הגליונות של נחמה ליבוביץ

תצוה (תשל"א)

כ"ז כ' - כ"א

הפסוק שלו מוקדם גליונות קשה מבחינה לשונית והמחו הפרשנים ונסו ליישבו. קשה להם שנוי הלשון במצוה זו מן הפתיחה בפרשת תרומה. הרי בשניהם נדרש משה להתרים את ישראל, ואולם פרשת תרומה פותחת:

כ"ה ב' דבר אל בני ישראל ויקחו...

ואף אצלנו נאמר: כ"ז ב' ואתה תצוה את בני ישראל...

ואולם לא עסקנו בשאלה זו בגליונות השנה.

עוד קשה מבחינת הלשון שבאה מלת הגוף "ואתה" לפני פעל עתיד, והלא פעלי עבר ועתיד כבר סימן הגוף כלול במלה עצמה? (וכן בצווי), ופרשנינו עומדים מדי פעם על תופעה דקדוקית זו, כאשר תבוא מלת גוף בפעלי עבר, עתיד וצווי.

עיון רש"י בראשית ט"ו ט"ו ד"ה ואתה תבוא
בראשית י"ז ט' ד"ה ואתה את בריית תשבור
בראשית כ"ד ט' ד"ה את היי אלפי רבבה
שמות י"ט ד' ד"ה אתם ראיתם

וזו הבעיה בפרשתנו שצונים עליה הפרשנים המובאים בשאלה ב.

עוד קשה שנוי הלשון בפסוקנו אם נעמיד מול צוויים אחדים בפרשות קודמות. השוה:

כ' כ"א מזבח אדמה תעשה לי
(ופירשו רש"י: "שתהא תחילת עשייתו לשמי")

כה ב' ויקחו לי תרומה
(ופירשו רש"י: "לשמי")

כה ח' ועשו לי מקדש

(ופירשו רש"י: "ועשו לשמי בית קדושה")

לעומת מקומנו:

כ"ז ב' ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור.

וכן במקום המקביל:

ויקרא כ"ד ב' צו את בני ישראל

ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור

ובהבדל מפתיע זה עוסקת שאלה ג.

מלבד שאלות לשון קשה המצוה הזו גם מבחינת מיקומה: מדוע באה מצוה זו במקום זה בתחילת פרשת צווי עשית המשכן וכליו - מקשה אברבנאל:
מדוע צוה ה' כאן על עריכת הנרות, שזה לא היה ראוי לצוותו כי אם אחרי עשית המשכן והנחת המנורה וכל הכלים במקומם. ועדיין לא נתנה הכהונה לאחר ולבניו, ואיך יצוה אותם על אופן השרות והעבודה שיעשו בהדלקת הנרות, שחם מכלל עבודתם?

ברור שכל מי שיראה את הדלקת הנרות כצורך טכני להארת המשכן, לא ימצא שום הצדקה להעמדת המצוה הזו במקום זה דוקא. שהרי עדיין לא ידובר כאן בעבודות העתידות להיעשות במשכן, כי אם רק בהתקנתו, בעשית כליו ובסדורו מבפנים ומבחוץ (אבל העבודות שבמשכן כולן תבואנה בס' ויקרא).

ועוד: אם לצורך טכני שמושי נתנה מצוה זו - יקשה בכלל למה הוזכרה בספר, שהרי על עניינים טכניים בלבד לא נצטוונו בתורה, כשם שלא הוזכרה מצוה לנקות או לאורר את המשכן.

המפרשים משתדלים כלם למצוא סיבה להזכרת המצוה הזו במקום זה ע"י שרואים בה לא פרט אחד מפרטי עבודת המשכן וע"י שמחפשים בה תכלית נכבדה, כוללת, המצדיקה את עמדתה כאן במקום ובזמן טרם נגמרה עבודת המשכן וכליו. האור העומד בראש מעשה הבריה (יחי אור!) אשר כל היקום שואף אליו ואשר הפוכו משמש סמל למות ואבדון, חוזר ומופיע בתורה, נביאים וכתובים כסמל נכבד. נמשלה התורה לאור (משלי ו') "כי נר מצוה ותורה אור", וישראל עתידין להיות אור עולם (ישעיה) "והלכו גוים לאורך". ואף הקב"ה נאמר עליו (תהלים ל"ו י') "כי עמך מקור חיים באורך נראה אור".

(עלוך הדרכה תצוה)

לכן לא יפלא שראו מדרשים ופרשנים במצוה זו - להעלות נר תמיד במשכן - סמל
לסוד תורה, לקיום מצוה ולעבודת ה' בכללה.

ושונים דרכי המדרשים בפענוח סמליות הגר.

לכן צריכה שאלה ד על חמשת המדרשים המובאים בה לעמוד במרכז השעור. גם בקהל
מבוגרים, גם בין צעירים, יש להסביר ולחזר ולחזר שאין סתירה בין פעולת
הקב"ה "הריני מאיר נרך" שבויקרא רבה ל"ג (מדרש 2) ובין פעולת האדם "המעלה נר
לפני הקב"ה ומחיה את נפשו", כשם שאין סתירה בין יחזקאל ל"ו כ"ו "ונתתי לכם
לב חדש ורוח חדשה אתן בקרבכם" ובין הקריאה של יחזקאל י"ח ל"א "עשו לכם לב
חדש ורוח חדשה".

שאלה ד 4 אינה אלא למבוגרים ולמבינים. ויוסבר ענין השאלה ע"י דברי ירמיהו
הנביא - המנבאים אף הם לאחרית הימים בו תשכח חשיבות הארון.
ויוסברו דבריו אלה ע"י דברי אברבנאל לירמיהו:

בזמן בית המקדש הראשון בחיות ישראל נמשכים אחרי שרירות לבם,
היתה כל קדושתם בבית המקדש ובארון... והנה זכר הנביא שבזמן
הגאולה העתידה תהיה הקדושה בקרב ישראל כל כך, עד שבימים
ההם לא יאמרו האנשים "ארון ברית ה'" כמזכירים הברית שכרת ה'
אתם ושהוא בארון, כדי שיפחדו מפניו - כי הם בקדושתם לא
יצטרכו את ברית, ולא ידברו בה ולא יעלו אל לבם עוד שהקדושה
תמצא ביותר במקום הארון, כי בכל מקום שהם (- ובכל מעשה אשר
יעשו) יהיו מקודשים.

ומעתה יובנו דברי המדרש הנחומא (מדרש 5): "בעולם הזה אתם זקוקים לגר אבל
לעתיד לבוא..."

נחמה ליבוביץ .